Sygn. akt I C 224 / 12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 marca 2014 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: ***SSO Krzysztof Rudnicki***

Protokolant: ***Małgorzata Wąchała***

po rozpoznaniu w dniu 28.03.2014 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa ***T. S. (1)***

przeciwko ***M. I., J. P., A. K., T. T. (1), W. T., T. L. oraz małoletnim A. L. i M. L. zastępowanych przez matkę E. L.***

o zapłatę 76 000 zł

I. oddala powództwo;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanej J. P. ***420, 77 zł*** kosztów procesu.

UZASADNIENIE

Powód T. S. (1) wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanych solidarnie M. I., J. P., A. K., T. T. (1), W. T., T. L. oraz małoletnich A. L. i M. L. zastępowanych przez matkę E. L. 76 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 03.11.2011 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że zawarł z M. T. umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji spółki (...) SA w W.:

- w dniu 27.07.2009 r. – obejmującą przyrzeczenie sprzedaży 3 900 akcji (...) SA po cenie 2, 40 zł za akcję, gdzie M. T. otrzymał w gotówce na poczet ceny nabycia akcji zadatek w wysokości 9 000 zł, którego przyjęcie pokwitował podpisem w treści umowy,

- w dniu 07.10.2009 r. – obejmującą przyrzeczenie sprzedaży 7 000 akcji (...) SA po cenie 2, 50 zł za akcję, gdzie M. T. otrzymał w gotówce na poczet ceny nabycia akcji zadatek w wysokości 17 000 zł, którego przyjęcie pokwitował podpisem w treści umowy,

- w 2009 r. (data nieczytelna) – obejmującą przyrzeczenie sprzedaży 5 000 akcji (...) SA po cenie 2, 50 zł za akcję, gdzie M. T. otrzymał w gotówce na poczet ceny nabycia akcji zadatek w wysokości 12 500 zł, którego przyjęcie pokwitował podpisem w treści umowy.

W ramach przyrzeczenia sprzedaży akcji M. T. zobowiązał się do sprzedaży akcji w pierwszym możliwym dniu, w którym będzie mógł tymi akcjami swobodnie dysponować, a jednocześnie upoważnił powoda jako kupującego do sprzedaży akcji i pobrania za nie pieniędzy. W celu wykonania upoważnienia udzielonego w § 2 każdej z powołanych

umów M. T. udzielił powodowi w dniu 27.07.2009 r. pełnomocnictwa do dokonywania w jego imieniu wszystkich czynności prawnych związanych z nabywanymi nieodpłatnie akcjami (...) SA. W treści pełnomocnictwa mocodawca zastrzegł, że pełnomocnictwo nie wygasa po jego śmierci. Sprzedający M. T. był uprawnionym do nabycia akcji (...) SA pracownikiem. Akcje nie mogły być przedmiotem obrotu przed upływem dwóch lat od dnia zbycia przez Skarb Państwa pierwszych akcji na zasadach ogólnych. Skarb Państwa dokonał zbycia akcji w dniu 30.06.2008 r. M. T. uprawniony był rozporządzania i obrotu na (...) SA w W. przyznanymi akcjami (...) SA dopiero od 01.07.2010 r. Nabywane nieodpłatnie przez M. T. akcje spółki (...) SA były deponowane przez powoda jako pełnomocnika sprzedającego na rachunku inwestycyjnym otwartym zgodnie z udzielonym powodowi pełnomocnictwem prowadzonym przez (...) SA, którego właścicielami są obecnie pozwani solidarnie. M. T. zmarł w dniu (...) r., a więc po zawarciu umów przyrzeczenia sprzedaży akcji. Krąg spadkobierców po nim został ustalony postanowieniem Sądu Rejonowego w Brzozowie z dnia 23.04.2010 r., I Ns 811/09. Pozwani solidarnie wchodzą w krąg spadkobierców ustawowych. Zgodnie z art. 1034 § 1 kc spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. W chwili śmierci M. T. nie był uprawniony do rozporządzania akcjami spółki (...) SA, podobnie jak uprawnienia nie posiadali pozwani solidarnie w dacie wydania powołanego postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku. Uprawnienie to przysługuje dopiero od dnia 01.07.2010 r. Stąd akcje nabyte przez spadkodawcę a zdeponowane na rachunku maklerskim prowadzonym przez (...) SA wchodzą w stan czynny spadku. To wyznacza zakres odpowiedzialności spadkobierców, a pozwanych solidarnie w sprawie. Powód pismem z dnia 22.09.2010 r. wezwał pozwanych do zawarcia umowy sprzedaży akcji w wykonaniu umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji z dnia 27.07.2009 r. oraz z dnia 07.10.2009 r. dołączając przy tym treść każdej z powołanych umów przyrzeczenia sprzedaży akcji. W odpowiedzi na to wezwanie pozwana J. P. działając w imieniu spadkobierców wyraziła wolę ugodowego rozwiązania powstałego sporu. Po dniu sporządzenia wezwania i nadesłaniu odpowiedzi powód odnalazł trzecią umowę przyrzeczenia sprzedaży akcji datowaną na 2009 r. obejmującą przyrzeczenie sprzedaży 5 000 akcji (...) SA po 2, 50 zł. Na skutek odpowiedzi pozwanych z dnia 07.10.2010 r. powód zawezwał pozwanych przed Sądem Rejonowym w Brzozowie do zawarcia ugody w przedmiocie wykonania umów przeniesienia posiadanych przez nich akcji (...) SA na jego rzecz. Nie doszło jednak do zawarcia ugody. Pozwan uchylili się od wykonania umów przyrzeczenia sprzedaży akcji, mimo że dysponowali w dniu posiedzenia Sądu całością akcji spółki (...) SA. Wobec niewykonania przez pozwanych solidarnie zobowiązania wynikającego z wymienionych na wstępie umów przyrzeczenia sprzedaży akcji powód pismem z dnia 28.10.2011 r. odstąpił od każdej ze wskazanych umów. Jednocześnie powód wezwał każdego z pozwanych do zwrotu podwójnej kwoty zadatków wręczanych każdorazowo przy zawieraniu każdej z umów, wyznaczając w tym celu dodatkowy termin. Pismo zostało doręczone pozwanym w dniach 02.11. i 03.11.2011 r. Pozwani nie dokonali zwrotu sumy podwójnych kwot zadatku na rzecz powoda, w związku z odstąpieniem przez niego od trzech umów przyrzeczenia sprzedaży (...) SA. Tym samym powództwo jest konieczne i uzasadnione. Powód żąda zwrotu podwójnej kwot zadatków, których suma odpowiada kwocie 76 000 zł. Możliwość skutecznego odstąpienia przez powoda od umów przyrzeczenia sprzedaży akcji aktywowała się wobec niewykonania przez pozwanych zobowiązania wynikającego z powołanych wyżej umów. Podstawą odstąpienia i zarazem zwrotu podwójnej kwoty zadatku jest art. 394 kc. Niewykonanie umowy w rozumieniu art. 394 § 1 kc może być także następstwem uchylenia się od zawarcia umowy przyrzeczonej w rozumieniu art. 390 § 1 kc (wyrok SN z dnia 14.07.2010 r., V CSK 7/10). Tym samym z dniem skutecznego odstąpienia od umów roszczenie powoda względem każdego z pozwanych solidarnie o zwrot podwójnej kwoty zadatku stało się wymagalne. Data rozwiązania umowy przedwstępnej jest jednocześnie datą wymagalności roszczenia o zwrot zadatku (wyrok SN z dnia 17.09.1994 r., II CRN 84/94, OSP 1995/5/106). Dlatego też od dnia 03.11.2011 r. powód nalicza odsetki ustawowe za opóźnienie w zwrocie podwójnej kwoty zadatku. Solidarna odpowiedzialność pozwanych wobec powoda wynika z ustawy, zaś podstawą prawną jest art. 1034 § 1 kc w zw. z art. 369 kc.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym dnia 23.01.2012 r., I Nc 14/12, Sąd Okręgowy we Wrocławiu nakazał pozwanym, aby zapłacili powodowi solidarnie 76 000 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 03.11.2011 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu w kwocie 4 567 zł.

W sprzeciwie od tego nakazu zapłaty pozwani wnieśli o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Pozwani zakwestionowali podpisanie przez M. T. trzech umów przyrzeczenia sprzedaży akcji przedłożonych przez powoda. Podnieśli, że jedynie pełnomocnictwo mogło zostać podpisane osobiście przed notariuszem. Podnieśli, że nie została sporządzona umowa właściwa. Zwrócili uwagę na ślad po nieudolnym usiłowaniu podrobienia podpisu mocującego na pierwszej stronie umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji. Dodali, że powód nie potwierdził żadnej wpłaty na konto mocodawcy, brak jest jakiegokolwiek potwiedzenia przez M. T. odbioru pieniędzy przekazem pocztowym ani przelewem, tym bardziej, że konto mocodawcy w (...) w B. zostało zlikwidowane zaraz po jego śmierci w ciągu 2-3 dni, gdyż przychodziła na nie tylko pomostówka. Pozwani zarzucili sfałszowanie umowy opatrzonej nieczytelną datą. Podnieśli, że powód, gdyby utrzymywał z mocodawcą M. T. kontakt, to wiedziałby, że jest on poważnie chory, nie wychodzi i nie wyjeżdża nigdzie z domu. Zarzucili, że żądanie zapłaty jest bezpodstawne, że M. T. za życia nie otrzymał od powoda żadnych pieniędzy i po jego śmierci spadkobiercy nie otrzymali od powoda ani złotówki i ani jednej akcji. Po stwierdzeniu nabycia spadku powód powinien był zwrócić im powierzone akcje i rozliczyć się z umów, lecz nie zrobił tego, ale w zamian zaczął przenosić akcje do (...) SA w dniach 07.08.2009 r., 30.10.2009 r., 03.12.2009 r. Po uzyskaniu o tym informacji pozwani zablokowali konta i akcje.

W piśmie z dnia 02.03.2012 r. powód podtrzymał wniesione powództwo.

Podniósł, że przy czynnościach faktycznych dotyczących zawierania umów przyrzeczenia sprzedaży akcji był reprezentowany przez pełnomocnika J. K. zgodnie z pełnomocnictwem z dnia 26.06.2009 r. Po uzgodnieniu przez pełnomocnika powoda z M. K. warunków każdej z umów przyrzeczenia sprzedaży akcji powód podpisywał dwa egzemplarze umowy, które następnie pełnomocnik powoda przedkładał do podpisu M. T., wręczając mu jednocześnie w gotówce kwotę ustalonego zadatku. Natomiast M. T. podpisując umowę każdorazowo otrzymywał jeden z jej egzemplarzy, a także potwierdzał w ich treści otrzymanie zadatku w gotówce z rąk pełnomocnika powoda. Tym samym za chybiony należy uznać zarzut pozwanych, że powód nie wykazał wpłat kwot zadatku za pomocą potwierdzenia przelewu czy też w formie przekazu pocztowego. Zadatek M. T. otrzymywał za każdym razem w gotówce. Powód dodał, że za pośrednictwem tego samego pełnomocnika oraz w tym samym okresie zawarł z innymi osobami kilkadziesiąt umów przyrzeczenia sprzedaży akcji (...) SA. Umowy te zostały następnie rzetelnie wykonane przez kontrahentów na rzecz powoda. To zaś potwierdza prawidłowość przeprowadzanych transakcji. Pozwani nie przejawiali woli wykonania umów przyrzeczenia sprzedaży akcji i przeniesienia ich własności na powoda, czego wyrazem było niezawarcie ugody w ramach postępowania prowadzonego przez SR w Brzozowie w sprawie I Co 377/11.

W piśmie z dnia 14.09.2012 r. pozwani podtrzymali zarzuty dotyczące podrobienia umów przyrzeczenia sprzedaży akcji oraz braku otrzymania przez M. T. od powoda środków pieniężnych.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

M. T., zam. (...), był pracownikiem (...) i z tego tytułu przysługiwało mu uprawnienie do otrzymania akcji pracowniczych w ramach komercjalizacji tego przedsiębiorstwa.

Dnia 15.07.2009 r. M. T. zawarł ze Skarbem Państwa umowę nieodpłatnego zbycia akcju nr (...), na podstawie której nabył 17 225 akcji zwykłych na okaziciela serii (...) spółki (...) SA, każda o wartości nominalnej 1 zł. Akcje były zdematerializowane i zostały zapisane na rachunku papierów wartościowych prowadzonym w ramach rejestru sponsora emisji akcji przez (...) SA. Nabywca wskazał rachunek maklerski prowadzony przez (...) SA nr (...), na który miały zostać przeniesione nabywane akcje.

/ dowód: umowa nieodpłatnego zbycia akcji – k. 339 /

Skarb Państwa sprzedał pierwsze akcje (...) SA w W. w trybie oferty publicznej dnia 30.06.2008 r.

Od dnia 06.04.2009 r. rozpoczęto proces bezpłatnego wydawania akcji uprawnionym pracownikom (750 000 000 akcji), który miał trwać do 01.10.2010 r.

Od dnia 01.07.2010 r. akcje te podlegają obrotowi na (...) w W..

/ dowód: informacja – k. 16-19 /

M. T. posiadał także 3 900 akcji, które przypadła mu w ramach dziedziczenia po ojcu.

/ dowód: zeznania pozwnaego T. T. (1) – k. 184 /

Dnia 27.07.2009 r. została sporządzona na piśmie umowa przyrzeczenia sprzedaży akcji. Jako sprzedający został wpisany M. T., jego nr pesel i nr dowodu osobistego. Jako kupujący w druku umowy wskazany był T. S. (1).

Przedmiotem umowy miała być sprzedaż akcji (...) SA w W. w ilości 3 900 sztuk za cenę po 2, 40 zł za akcję, tj. łącznie 9 360 zł - § 1 i 3.

Umowa przewidywała zobowiązanie sprzedającego do sprzedaży akcji w pierwszym możliwym dniu, w którym na podstawie art. 38 ust. 3 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych będzie mógł nimi swobodnie dysponować lub upoważnienie kupującego do sprzedaży akcji i pobrania za nie pieniędzy - § 2.

Umowa zawierała również postanowienie, zgodnie z którym kupujący wpłacał sprzedającemu zadatek w wys. 9 000 zł, którego przyjęcie kupujący kwitował podpisem pod umową - § 4.

Podpisy sprzedającego i kupującego pod umową są nieczytelne.

/ dowód: umowa z dnia 27.07.2009 r. – k. 9, 316 /

Dnia 28.07.2009 r. przed notariuszem B. H. w Kancelarii Notarialnej w K. stawił się M. T., syn J. i A., zamieszkały (...), który złożył podpis pod dokumentem pełnomocnictwa datowanym na 27.07.2009 r. (nr rep. A (...)).

M. T. udzielił T. S. (1) pełnomocnictwa do:

- sprzedaży akcji spółki (...) i pobrania za nie pieniędzy,

- wszelkich czynności cywilno-prawnych, urzędowych i formalnych związanych z tymi akcjami, a w szczególności konwersji akcji z imiennych na okaziciela, składania wniosku o podział akcji, wniosku o podział świadectwa depozytowego, wniosków o wpis i zmiany w księdze akcyjnej spółki (...),

- pobrania dywidendy z wymienionych akcji,

ze wskazaniem, że pełnonocnik może być stroną kupującą akcje,

a także do otwarcia, prowadzenia oraz zamknięcia rachunku inwestycyjnego w dowolnym biurze maklerskim na terenie Polski oraz dysponowania tym rachunkiem w pełnym zakresie, bez ograniczeń.

Pełnomocnictwo nie wygasało po śmierci pełnomocnika.

/ dowód: pełnomocnictwo wraz z poświadczeniem podpisu – k. 12-13, k. 314-315 /

Dnia 07.10.2009 r. została sporządzona na piśmie umowa przyrzeczenia sprzedaży akcji. Jako sprzedający został wpisany M. T., jego nr pesel i nr dowodu osobistego. Jako kupujący w druku umowy wskazany był T. S. (1).

Przedmiotem umowy miała być sprzedaż akcji (...) SA w W. w ilości 7 900 sztuk za cenę po 2, 50 zł za akcję, tj. łącznie 17 500 zł - § 1 i 3.

Umowa przewidywała zobowiązanie sprzedającego do sprzedaży akcji w pierwszym możliwym dniu, w którym na podstawie art. 38 ust. 3 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych będzie mógł nimi swobodnie dysponować lub upoważnienie kupującego do sprzedaży akcji i pobrania za nie pieniędzy - § 2.

Umowa zawierała również postanowienie, zgodnie z którym kupujący wpłacał sprzedającemu zadatek w wys. 17 000 zł, którego przyjęcie kupujący kwitował podpisem pod umową - § 4.

Podpisy sprzedającego i kupującego pod umową są nieczytelne.

/ dowód: umowa z dnia 07.10.2009 r. – k. 10, 318 /

Dnia 05. ... 2009 r. została sporządzona na piśmie umowa przyrzeczenia sprzedaży akcji. Jako sprzedający został wpisany M. T., jego nr pesel i nr dowodu osobistego. Jako kupujący w druku umowy wskazany był T. S. (1).

Przedmiotem umowy miała być sprzedaż akcji (...) SA w W. w ilości 5 000 sztuk za cenę po 2, 50 zł za akcję, tj. łącznie 12 500 zł - § 1 i 3.

Umowa przewidywała zobowiązanie sprzedającego do sprzedaży akcji w pierwszym możliwym dniu, w którym na podstawie art. 38 ust. 3 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych będzie mógł nimi swobodnie dysponować lub upoważnienie kupującego do sprzedaży akcji i pobrania za nie pieniędzy - § 2.

Umowa zawierała również postanowienie, zgodnie z którym kupujący wpłacał sprzedającemu zadatek w wys. 12 000 zł, którego przyjęcie kupujący kwitował podpisem pod umową - § 4.

Podpisy sprzedającego i kupującego pod umową są nieczytelne.

/ dowód: umowa z dnia 05. ... 2009 r. – k. 11, 317 /

Akcje przydzielone M. T. były zdeponowane na rachunku maklerskim prowadzonym przez (...) SA.

W dniu 07.08.2009 r. 3 900 akcji zostało przeniesione do (...) SA na rachunek M. T..

W dniu 30.10.2009 r. 7 000 akcji zostało przeniesione do (...) SA na rachunek M. T..

W dniu 05.12.2009 r. 5 000 akcji zostało przeniesione do (...) SA na rachunek M. T..

Dyspozycje do rachunku były składane przez T. S. (1).

/ dowód: informacja (...) SA z dnia 24.06.2010 r. – k. 20; wydruk z rachunku (...)

z dnia 28.07.2010 r. – k. 21; zeznania pozwanej M. I. – k. 221-222 /

Dnia 01.10.2009 r. M. T. złożył oświadczenie, że zgubił świadectwo pracy wystawione przez (...) SA w S.. Oświadczenie to podpisał pełnym imieniem i nazwiskiem.

/ dowód: oświadczenie – k. 243 /

Dnia 05.10.2009 r. M. T. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., Inspektorat w B. wniosek o emeryturę. Wniosek podpisał: (...). Podobny podpis złożył pod wnioskiem złożonym 20.08.2005 r.

Spadkodawca podpisywał się czytelnie, używając formy (...).

/ dowód: dokumentacja ZUS – k. 332; zeznania pozwanej J. p. – k. 222; zeznania

pozwanego W. T. – k. 223 /

W dowodzie osobistym M. T. jego podpis zawierał pełne nazwisko.

/ dowód: kopia dowodu osobistego – k. 244 /

W okresie odpowiadającym dacie 07.10.2009 r. wskazanej w jednej z umów M. T. chorował, przebywał w domu. Opiekę nad nim sprawował W. T.. Nie widział on u wuja nikogo, kto sporządzałby umowę.

M. T. nie informował nikogo z rodziny, że ma kupca zainteresowanego akcjami, że podpisał jakieś umowy o takim przedmiocie.

/ dowód: zeznania pozwanego T. T. (1) – k. 184; zeznania pozwnaej M.

I. – k. 221-222; zeznania pozwanego W. T. – k. 223 /

Dnia 18.10.2009 r. M. T. został przyjęty do (...) Ośrodka (...) w B. z rozpoznaniem ropowicy śródpiersia, marskości wątroby alkoholowej i niewydolności wielonarządowej.

M. T. zmarł dnia (...) r. w szpitalu w B..

/ dowód: karta informacyjna leczenia szpitalnego z dnia (...) r. – k. 68; kopia aktu zgonu nr

(...) – k. 69; zeznania pozwanej M. I. – k. 221-222 /

M. T. pobierał świadczenie przedemerytalne w kwocie ok. 800 zł. Stan jego rachunku wskazywał na debet. M. T. nie dysponował znacznymi środkami finansowymi. Telewizor zakupił na raty. Chciał naprawić traktor, ale tego nie zrobił z powodu braku środków na ten cel. Chciał je uzyskać, sprzedając akcje po rodzicach.

/ dowód: zeznania pozwanego T. T. (1) – k. 184; zeznania pozwanej A.

K. – k. 222-223 /

Pozwani zablokowali transakcje przeprowadzane przez powoda na rachunku maklerskim zmarłego M. T.. Na rachunek przenoszone były też inne akcji niż (...) SA.

/ dowód: zeznania pozwanej M. I. – k. 221-222 /

Prawomocnym postanowieniem z dnia 23.04.2010 r., I Ns 811/09, Sąd Rejonowy w Brzozowie stwierdził, że spadek po M. T. na podstawie ustawy z dobrodziejstwem inwentarza nabyli:

- rodzeństwo – M. I., J. P. i T. T. (1) – po 8/32,

- zstępni siostry – W. T., A. K. i T. L. po 2/32 oraz A. L. i M. L. po 1/32.

/ dowód: odpis postanowienia – k. 22 /

Pismem z dnia 22.09.2010 r. powód skierował do pozwanych wezwanie do:

1. wykonania umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji spółki (...) SA z dnia 27.07.2009 r. zawartej za życia spadkodawcy i sprzedaży 9 360 sztuk akcji po cenie 2, 40 zł za jedną akcję,

2. wykonania umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji spółki (...) SA z dnia 07.10.2009 r. zawartej za życia spadkodawcy i sprzedaży 7 000 sztuk akcji po cenie 2, 50 zł za jedną akcję,

w terminie 14 dni od otrzymania wezwania,

a także wezwanie do zwrotu kwoty 9 468 zł wraz z należnymi odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 19.06.2010 r. do dnia zwrotu, która to kwota została wpłacona w dniu 18.06.2010 r. na rachunek bankowy spadkodawcy (po jego śmierci) przez W. P. w wykonaniu polecenia powoda, jako świadczenia nienależnego.

/ dowód: wezwanie do sprzedaży akcji i zapłaty wraz z dowodami nadania – k. 23-26 /

Pismem z dnia 07.10.2010 r. pozwana J. P., wskazując, że działa w imieniu wszystkich spadkobierców, odpowiedziała na wezwanie z dnia 22.09.2010 r. Zauważyła, że pismo to nie zawiera żadnych załączników, które potwierdzałyby jego wiarygodność, w szczególności umowy zawartej 27.07.2009 r. na sprzedaż 9 360 akcji, dokumentu przelewu kwoty 9 468 zł, co do której nie wiadomo, na jaki rachunek została wpłacona, a rachunki spadkodawcy zostały po jego śmierci zamknięte; podnieśli, że spadkodawca nie mógł sprzedać 9 360 akcji, gdyż tyle ich nie posiadał.

/ dowód: pismo z dnia 07.10.2010 r. – k. 27, 110-111 /

Powód skierował do Sądu Rejonowego w Brzozowie zawezwanie do próby ugodowej w sprawie złożenia oświadczenia woli i zawarcia umowy sprzedaży akcji (...) SA w ilości łącznie 15 900 sztuk, a jeżeli przeciwnicy nie dysponują tymi akcjami zwrot kwoty 76 000 zł tytułem podwójnej kwoty zadatku danego przez wzywającego przy zawarciu umów przyrzeczenia sprzedaży akcji.

W odpowiedzi na ten wniosek J. P. podniosła, iż jest on przedwczesny i wymaga uzupełnienia, gdyż wzywający nie wyjaśnił wszystkich okoliczności sprawy. Wniosła o zobowiązanie wzywającego do przedłożenia oryginałów wszystkich dokumentów, na które powołuje się we wniosku. Wskazała na konieczność opinii grafologicznej.

Na posiedzeniu w dniu 22.09.2011 r., I Co 377/11, nie doszło do zawarcia ugody.

/ dowód: wniosek – k. 28-31; kopia protokołu – k. 32; odpowiedź na zawezwanie – k. 70,

108-109 /

Pismem z dnia 22.10.2011 r. powód skierował do pozwanych oświadczenie o odstąpieniu od umów sprzedaży akcji z dnia 27.07.2009 r., 07.10.2009 r. oraz z 2009 r. (data nieczytelna) oraz wezwanie do zwrotu kwoty 76 000 zł wraz z należnymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia wymagalności do dnia zapłaty w terminie 3 dni na wskazany rachunek bankowy. Wskazał, że żądana kwota 76 000 zł odpowiada sumie podwójnej kwoty każdego zadatku wręczonego przy zawieraniu każdej z wymienionych umów.

Pismo to zostało doręczone:

- M. I., J. P., T. T. (1), W. T., T. L., E. L. – w dniu 02.11.2011 r.,

- A. K. – w dniu 03.11.2011 r.

/ dowód: pismo z dnia 22.10.2011 r. wraz z dowodami doręczeń – k. 33-36 /

Powód T. S. (1) skupował akcje przysługujące pracownikom (...) SA.

Jego pełnomocnikiem przy zawieraniu umów przyrzeczenia sprzedaży akcji (...) był J. K. na podstawie pełnomocnictwa z dnia 26.06.2009 r. sporządzonego w formie pisemnej z podpisem poświadczonym przez notariusza B. R. we W., nr rep. A (...).

/ dowód: pełnomocnictwo – k. 149; zeznania powoda T. S. (1) – k. 151 /

T. S. (1) i M. T. nigdy nie spotkali się bezpośrednio.

/ dowód: zeznania powoda T. S. (1) – k. 151 /

J. K., zam. w P. przy ul. (...), zmarł dnia (...) r. w P..

/ dowód: odpis aktu zgonu nr(...) – k. 288 /

Częściowo czytelne podpisy złożone na nazwisko M. T. w pozycji (...) na stronie rewersowej umów przyrzeczenia sprzedaży akcji z dnia 27.07.2009 r., 07.10.2009 r., 05. ? 2009 r. z uwagi na swoje struktury graficzne nie kwalifikują się do badań porównawczych w zestawieniu z przedstawionymi wzorami sygnatur M. T..

Sygnatura na pełnomocnictwie udzielonym dnia 27.07.2009 r. z uwagi na fakt powiązania ze sporną umową przyrzeczenia sprzedaży akcji także z dnia 27.07.2009 r. nie może stanowić przedmiotu badań jako materiał porównawczy.

Trzy kwestionowane podpisy złożone na nazwisko M. T. na umowach przyrzeczenia sprzedaży akcji odznaczają się jedynie częściową czytelnością znaków graficznych i konstrukcjami jednoczłonowymi. Podpisy te reprezentują niską klasę, wykazują brak swobody realizacyjnej, co uwidacznia się w przebiegu linii graficznych, egzemplifikując się jednocześnie brakiem automatyzacji ruchów kreacyjnych i mniej niż średnio starannym wykonaniem.

Częściowa odmianowość i wariantowość poszczególnych gramm w aspekcie grafokinetycznym, a jednocześnie częściowa korelacja cech dystynktywnych mogą świadczyć o jednorodności wykonawczej tych struktur. Jednakże bezporne wykazanie, iż zostały one sporządzone przez jedną osobę nie jest możliwe.

/ dowód: opinia biegłego z zakresu badań pisma J. J. (2) – k. 344-353, 438-440 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powód dochodzi od pozwanych kwoty mającej stanowić dwukrotność zadatku wpłaconego M. T. w związku z zawarciem trzech umów przyrzeczenia sprzedaży akcji (...) SA. Roszczenie to zostało skierowane przeciwko pozwanym jako spadkobiercom po zmarłym dnia (...) r. M. T..

Powód powołał jako podstawę prawną swojego roszczenia art. 394 § 1 kc. Zgodnie z tym przepisem w braku odmiennego zastrzeżenia umownego albo zwyczaju zadatek dany przy zawarciu umowy ma to znaczenie, że w razie niewykonania umowy przez jedną ze stron druga strona może bez wyznaczenia terminu dodatkowego od umowy odstąpić i otrzymany zadatek zachować, a jeżeli sama go dała, może żądać sumy dwukrotnie wyższej.

Natomiast podstawę faktyczną zgłoszonego przez powoda żądania miało stanowić zawarcie z M. T. trzech umów oznaczonych jako umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji zawartych dnia 27.07.2009 r., 07.10.2009 r. oraz 05. ... 2009 r. (ta ostatnia data w druku umowy jest nieczytelna). Pozwani zaprzeczyli, aby spadkodawca M. T. podpisał te umowy, a także, aby otrzymał od powoda kwoty wskazane w treści przedłożonych przez powoda umów.

Umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji nie zostały zawarte w formie aktu notarialnego, nie mają zatem mocy dokumentów urzędowych. Podpisy stron, w szczególności wskazanego jako sprzedający M. T., pod tymi umowami nie zostały urzędowo (notarialnie poświadczone). Umowy te stanowią zatem dokumenty prywatne, które zgodnie z art. 245 kpc stanowią dowód tego, że osoba podpisana pod dokumentem złożyła zawarte w nim oświadczenie. Pozwani zakwestionowali prawdziwość podpisów M. T., czyli w istocie złożenie przez niego oświadczeń woli zawartych w treści pisemnych umów.

Zgodnie z art. 253 kpc, jeżeli strona zaprzecza prawdziwości dokumentu prywatnego albo twierdzi, że zawarte w nim oświadczenie osoby, która je podpisała, od niej nie pochodzi, obowiązana jest okoliczności te udowodnić; jeżeli jednak spór dotyczy dokumentu prywatnego pochodzącego od innej osoby niż strona zaprzeczająca, prawdziwość dokumentu powinna udowodnić strona, która chce z niego skorzystać.

Zatem ciężar udowodnienia faktu podpisania umów przyrzeczenia sprzedaży akcji przez zmarłego M. T. spoczywał zgodnie z art. 253 kpc w zw. z art. 6 kc na powodzie, albowiem to on ze wskazanych umów wywodził skutki prawne w

postaci przysługiwania mu zgłoszonej wobec pozwanych wierzytelności. Pozwani zaprzeczlai bowiem prawidzowości dokumnetu pochodzącego nie od nich, nie przez nich podpisanego.

Powód z tego obowiązku dowodowego nie wywiązał się. To pozwani, a nie powód, zgłosili wniosek o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego z zakresu badania pisma i dokumentów (określając go mianem biegłego grafologa). Dowód taki został przeprowadzony, ale na podstawie analizy zgromadzonych w aktach sprawy dokumentów zawierających podpisy M. T. biegły J. J. (2) stwierdził, że materiał porównawczy nie jest do tego wystarczający i przeprowadzone przez niego badania dokumentów nie dały podstaw do wyprowadzenia wniosku o autentyczności podpisów M. T..

Zgodnie z art. 254 § 1 kpc badania prawdziwości pisma dokonuje się z udziałem lub bez udziału biegłych, zwłaszcza przez porównania pisma na zakwestionowanym dokumencie z pismem tej samej osoby na innych dokumentach niewątpliwie prawdziwych. Sąd dysponował dokumentam nadesłanymi przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Inspektorat w B. właściwy miejscowo dla miejsca zamieszkania zmarłego M. T., kopią jego dowodu osobistego, a także umową o nieodpłatne nabycie akcji. Wiarygodność tych dokumentów i autentyczność podpisów M. T. nie może budzić wątpliwości. Jednakże należy zwrócić uwagę, że składając do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w październiku 2009 r. wniosek rentowy M. T. podpisał się pełnym imieniem i nazwiskiem. To samo dotyczy oświadczenia o zaginięciu świadectwa pracy. Również pełne nazwisko widnieje w jego dowodzie osobistym. Podpis skrócony widnieje jedynie na umowie nieodpłatnego nabycia akcji. Zatem spadkodawca posługiwał się różnymi wzorami podpisów. Podpisem skróconym posłużył się przy zawieraniu umowy nabycia akcji, a także przy udzieleniu powodowi pełnomocnictwa w obecności notariusza. Podobieństwo podpisów pod umowami przyrzeczenia akcji z podpisem pod pełnomocnictwem oraz pod umową nabycia akcji może oczywiście sugerować ich autentyczność, ale jej nie przesądza. Nie można bowiem wykluczyć, że którykolwiek z podpisów zmarłego pod umową przyrzeczenia sprzedaży jednak od niego nie pochodzi.

Po złożeniu opinii przez biegłego J. J. (2) powód nie sformułował wobec niej zastrzeżeń ani nie zgłosił dalszych wniosków. Tymczasem mając na uwadze treść opinii, w szczególności wskazanie na niedostateczny materiał porównawczy, to powód powinien był sformułować stosowne wnioski o sprowadzenie dodatkowego materiału dowodowego obejmującego dokumenty podpisane przez M. T.. Powód nie wystąpił o zwrócenie się do biura (...) SA, o zwrócenie się do Urzędu Miast czy innego podmiotu dysponującego posiadać takie dokumenty.

Pozwani zwracali się o „przeprowadzenie dowodów z Banku (...)" (pismo z dnia 14.09.2012 r.). Jednakże wniosek ten nie mógł zostać uwzględniony. Po pierwsze pozwani nie sprecyzowali, o jakie konretnie dowody (jakie dokumenty chodzi). Po drugie zgodnie z art. 105 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe, bank zobowiązany jest do zachowania tajemnicy bankowej i może ją naruszyć poprzez przesłanie sądowi dokumentacji dotyczącej stosunków prawnych z określoną osobą jedynie w sprawach karnych, w sprawach o alimenty, o podział majątku między małżonkami lub w sprawach z zakresu prawa spadkowego. Sprawa o zwrot zadatku na podstawie umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji nie jest żadną ze wskazanych spraw, a zatem bank mógłby sądowi odmówić udzielenia informacji lub przesłania dokumentów. To pozwani jako spadkobiercy klienta banku mogliby uzyskać stosowne informacje czy dokumenty i przedłożyć je sądowi, gdyby uważali, że konieczne jest przeprowadzenie takich dowodów. W tym miejscu wypada odnieść się do twierdzenia pozwanych zawartego w piśmie z dnia 27.12.2013 r. na s. 8 (k. 396), iż nie mają obowiązku za sąd prowadzić postępowania i przeprowadzania za sąd dowodów. Przeciwnie, zgodnie z art. 3 i art. 232 kpc to strony procesu cywilnego zobowiązane są przedstawiać dowody, a sąd nie może stron w tym wyręczać. Zatem sąd nie miał obowiązku dociekać okoliczności zawarcia umów przyrzeczenia sprzedaży akcji.

Jednakże wskazana wyżej reguła ciężaru dowodu w procesie cywilnym odnosi się w pierwszej kolejności do powoda jako strony dochodzącej określonego roszczenia i inicjującej postępowanie procesowe w celu uzyskania jego zaspokojenia.

To powód winien wykazać, że zawarł z M. T. umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji i na tej podstawie przysługuje mu roszczenie sformułowane w pozwie. Wobec zaprzeczenia przez pozwanych okolicznościom faktycznym leżącym u podstaw zgłoszonego żądania, tj. zawarciu przywoływanych umów, powód powinien był wykazać się odpowiednią inicjatywą dowodową i wykazać należycie autentyczność podpisów M. T..

Powód nie podważył wniosków zawartych w opinii biegłego J. J. (2), nie podjął aktywności umożliwiającej przedłożenie biegłemu do analizy szerszego materiału porównawczego.

Sąd uznał opinię biegłego J. J. (2) za rzetelną, sporządzoną profesjonalnie, zawierającą prawidłową analizę dokumentów poddanych opiniowaniu i logiczne wyprowadzenie i umotywowanie wniosków, a przez to wiarygodną i dającą podstawę do ustalenia, że autentyczność podpisów M. T. nie została potwierdzona. Zastrzeżenia pozwanych wobec tej opinii sąd uznał za nieuzasadnione, szczególnie, iż pozwani chyba nie zrozumieli istoty opinii i tego, że w procesie była ona dla nich w istocie korzystna z uwagi na wnioski opiniującego, które potwierdzały raczej stawnosiko procesowe pozwanych, a nie powoda.

Sąd oddalił wniosek pozwanych zawarty w piśmie z dnia 20.11.2013 r. o „zwrócenie się do instytucji grafologicznych" albowiem wniosek ten był nietrafny. Sąd może przeprowadzać dowody z opinii biegłego określonej specjalności – art. 287 kpc, ewentualnie z opinii insytytu naukowego lub naukowo-badawczego – art. 290 kpc. Wskazywane przez pozwanych podmioty nie są ani jednym ani drugim i ewentualnie kierowanie do nich akt sprawy byłoby niedopuszczalne.

Z uwagi na śmierć świadka J. K., który jako pełnomocnik powoda miał dokonywać uzgodnień z M. T., nie sposób odtworzyć okoliczności, w jakich mieliby oni uzgodnić zobowiązanie spadkodawcy do przeniesienia praw z akcji na powoda. Powód jednakże nie przedłożył nawet dowodów pozwalających uprawdopodobnienie tych okoliczności w wysokim stopniu. Nie przedłożył np. pokwitowań albo potwierdzeń przelewu środków, jakie miałby pobrać od niego J. K. na potrzeby wpłacenia zadatków. Powód podnosił, że podpisywał umowy, a J. K. przekazywał je zainteresowanym sprzedażą odbierając od nich podpisy. Musiał jednak dysponować środkami pieniężnymi, skoro według treści umów zadatek był wręczany przy podpisywaniu umowy.

Zatem pozwani skutecznie zakwestionowali zgłoszoną przez powoda podstawę faktyczną żądania pozwu. Powodowi nie może zatem przysługiwać wobec pozwanych zasługujące na uwzględnienie roszczenie mające wynikać z trzech umów przyrzeczenia sprzedaży, które miały zostać zawarte przez powoda z M. T. przed jego śmiercią.

Skoro nie zostało wykazane, aby M. T. podpisał trzy umowy przyrzeczenia sprzedaży akcji, to znaczy, że nie zostało wykazane, iż złożył on oświadczenie woli o zobowiązaniu do przeniesienia akcji na powoda, nie zostało wykazane, że otrzymał on od powoda zadatek, a także uzgodnił znaczenie prawne tego zadatku.

Ponadto powództwo nie byłoby uzasadnione także z uwagi na treść powołanych umów oraz następstwo prawne pozwanych po zmarłym M. T..

Po pierwsze z treści umów przyrzeczenia sprzedaży akcji nie wynika jednoznacznie nadanie przez strony świadczeniu, jakie miało zostać przekazane zmarłemu, charakteru prawnego zadatku w rozumieniu art. 394 kc. Umowy zostały przygotowane z użyciem wzorca stosowanego przez powoda podlegającego wypełnieniu danymi sprzedającego oraz danymi indentyfikującymi ilość akcji i ich cenę. Z umowy nie wynika, aby M. T. został w jakikolwiek sposób pouczony o treści art. 394 kc i znaczeniu zadatku, w szczególności sytuacji, w jakiej zadatek ten mógłby podlegać zwrotowi w podwójnej wysokości.

Po drugie powód zażądał od pozwanych zapłaty solidarnie 76 000 zł, czyli dwukrotności zadatków z trzech umów, powołując się na ich odpowiedzialność solidarną za długi spadkowe wynikającą z art. 1034 kc. Zgodnie z art. 1034 § 1 kc do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Odpowiedzialność ta niezależna jest zatem od realnego udziału spadkobierców w spadku wyznaczonego porządkiem dziedziczenia. Odpowiedzialność solidarna spadkobierców dotyczy jednakże wyłącznie długów spadkowych, czyli zobowiązań odziedziczonych po spadkodawcy, ewentualnie związanych z jego pochówkiem, postępowaniem spadkowym, zapłatą zachowku, wykonaniem zapisów zwykłych i poleceń – art. 922 § 1 i 3 kc.

Powód uzasadniając swoje żądanie podniósł, że pozwani nie wykonali zobowiązania do przeniesienia na niego akcji w wykonaniu zobowiązania zaciągniętego przez spadkodawcę w umowach przyrzeczenia sprzedaży zawartych w 2009 r.

Umowy te należy uznać za umowy przedwstępne w rozumieniu art. 389 § 1 kc. Umowy te określały bowiem ich strony, a także istotne elementy treści umów przyrzeczonych w postaci towaru – określonej ilości akcji (...) SA oraz ceny.

Powód trafnie wskazywał, że sprzedaż akcji w okresie podpisywania umów nie mogła zostać zrealizowana albowiem akcje przez okres dwóch lat od rozpoczęcia procedur ich przydzielania uprawnionym nabywcom nie podlegały jeszcze dalszemu obrotowi. Tym samym skuteczność umów przedwstępnych sprzedaży akcji (...) uzależniona była od warunku w znaczeniu prawnym – conditio iuris, jakim było uzyskanie przez akcje pracownicze cechy zbywalności. Zobowiązanie do przeniesienia akcji mogło zatem powstać dopiero z dniem 01.07.2010 r. Wówczas jednak M. T. już nie żył.

Zgodnie z art. 922 § 1 kc z dniem otwarcia spadku, czyli z chwilą śmierci spadkodawcy, spadkobiercy wstępują w jego prawa i obowiązki majątkowe. Spadkobiercy jako następcy prawni zmarłego wstępują tym samym w stosunki prawne z jego udziałem i stają się w jego miejsce stronami umów zawartych za jego życia. Zatem nawet przyjmując, że M. T. ważnie i skutecznie zawarł z powodem umowę przedwstępną przed dniem 01.07.2010 r. i w jego miejsce wstąpili pozwani, stając się osobami zobowiązanymi do zawarcia z powodem umowy sprzedaży akcji (...) w dniiu 01.07.2010 r., ewentualne zobowiązanie pozwanych do zawarcia tej umowy nie byłoby zobowiązaniem zmarłego M. T. nabytym przez pozwanych tytułem dziedziczenia, ale własnym zobowiązaniem pozwanych. To z kolei oznacza, że ani do przeniesienia na powoda akcji ani do zwrotu zadatku w razie niedojścia do zawarcia umowy przyrzeczonej pozwani nie mogliby być zobowiązani solidarnie jako spadkobiercy. Każdy z pozwanych byłby zobowiązany indywidualnie i odrębnie do przeniesienia na powoda takiej ilości akcji, jaka by mu przypadła w wyniku dziedziczenia z uwzględniem udziału spadkowego, oraz do zwrotu zadatku w kwocie również odpowiadającej takiemu udziałowi. Zobowiązanie pozwanych miałoby bowiem wówczas za przedmiot świadczenie podzielne w rozumieniu art. 379 § 1 kc. Powód mógłby wówczas dochodzić od każdego z pozwanych odrębnego świadczenia pieniężnego. To zaś sprzeciwiałoby się zasądzeniu od pozwanych solidarnie jednej kwoty 76 000 zł, gdyż sąd związany jest zgłoszonym w pozwie żądaniem. Orzekanie o spełnieniu świadczenia w częściach, gdy powództwo miało za przedmiot świadczenie solidarnie, byłoby orzekaniem wbrew żądaniu.

Powód nie wskazał w uzasadnieniu pozwu, dlaczego nie wystąpił przeciwko pozwanym z powództwem o nakazanie im złożenia oświadczenia woli o zawarciu z powodem umowy sprzedaży akcji. Powód najpierw zwrócił się do pozwanych o wykonanie umów przedwstępnych pismem z dnia 22.09.2010 r. Następnie próbował doprowadzić do takiego efektu występując z wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej. Widać zatem, że zależało mu na nabyciu akcji. Nie wiadomo, dlaczego powód odstąpił od przymusowej realizacji zobowiązania do zawarcia umowy sprzedaży akcji.

Sąd uznał zatem, że zasadność żądania pozwu nie została przez powoda udowodniona, wobec czego oddalił powództwo w całości przeciwko wszystkim pozwanym.

Zgodnie z art. 98 kpc stronie wygrywającej proces przysługuje zwrot poniesionych kosztów. Pozwana J. P. uiściła zaliczkę, z której został pokryty koszt opinii biegłego, wobec czego powód zobowiązany jest do zwrotu 420, 77 zł kosztów procesu na rzecz tej pozwanej.

Mając powyższe okoliczności na uwadze sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.